

Pytanie klienta: Moje małżeństwo nie funkcjonuje tak jak powinno, jednak nie chcę brać rozwodu. Słyszałam o separacji. Na czym ona polega?

Separacja jest instytucją, która polega na uregulowaniu faktycznego rozłączenia małżonków przez sąd, jednak bez rozwiązania małżeństwa. Separacja może stanowić zarówno rozwiązanie tymczasowe, które ma służyć pogodzeniu się małżonków, jak i może być etapem przejściowy przed wystąpieniem z pozwem rozwodowym. Separacja może być również dobrym rozwiązaniem dla osób, które chcą zakończyć związek lecz z przyczyn religijnych lub światopoglądowych nie chcą rozwiązać małżeństwa. Należy także pamiętać o tym, że orzeczenie separacji nie wyklucza orzeczenia rozwodu w przyszłości.

Przesłanki separacji zostały określone w art. 61¹ kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Zgodnie z § 1 tego artykułu, **każdy z małżonków może żądać orzeczenia separacji jeśli nastąpił zupełny rozkład pożycia**. Należy zaznaczyć, że jest to przesłanka łagodniejsza niż w przypadku rozwodu, gdzie rozkład pożycia musi być również trwały. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, zupełny rozkład pożycia ma miejsce w sytuacji gdy wszystkie więzy łączące małżeństwo (duchowe, gospodarcze, fizyczne) uległy zerwaniu (np. niepublikowany Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2000 r., sygn. akt: I CKN 780/98). Separacja może być orzeczona również na podstawie zgodnego żądania małżonków, jednak że wyłącznie w sytuacji, gdy nie posiadają oni wspólnych małoletnich dzieci (art. 61¹ § 3 krio).

W § 2. powyższego artykułu ustawodawca zawarł negatywne przesłanki tj. takie w przypadku których spełnienia, separacja nie może zostać orzeczona. I tak, mimo zupełnego rozkładu pożycia, orzeczenie separacji nie jest dopuszczalne jeżeli:

- wskutek niej miałyby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków albo jeżeli z
- orzeczenie separacji byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego z innych względów.

Skutkami separacji, zgodnie z art. 61⁴ krio, są takie jak te w przypadku rozwiązania małżeństwa przez rozwód. Oznacza to, że z chwilą orzeczenia separacji:

- ustaje między małżonkami obowiązek wspólnego pożycia
- ustaje między małżonkami ustawowa wspólność majątkowa i w konsekwencji mogą oni żądać podziału majątku wspólnego (chyba że stosunki majątkowe małżonków były ułożone w inny sposób, np. istniała między nimi rozdzielność majątkowa);
- następuje wyłączenie dziedziczenia ustawowego (byli małżonkowie mogą dziedziczyć po sobie jedynie na podstawie testamentu);
- może powstać szczególny obowiązek alimentacyjny jednego z małżonków względem drugiego;

- może istnieć nadto określony obowiązek alimentacyjny względem dzieci;
- może wchodzić w grę oznaczenie sposobu korzystania ze wspólnego mieszkania małżonków;
- konieczne będzie uregulowanie kwestii władzy rodzicielskiej. bo sąd musi w wyroku rozwodowym rozstrzygnąć o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków (może przykładowo powierzyć wykonywanie władzy jednemu z rodziców, ograniczając jednocześnie władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka). W wyroku orzekającym rozwód sąd rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków oraz orzeka, w jakiej wysokości każdy z małżonków obowiązany jest do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka. Obowiązują przy tym analogiczne zasady jak w przypadku orzeczenia o separacji, omówione powyżej.

A ponadto:

- wpisanie wzmianki o separacji do aktu małżeństwa
- uchylenie domniemania, że dziecko urodzone przez żonę pozostającą w separacji jest dzieckiem męża

Nadto należy zwrócić szczególną uwagę, na okoliczność iż małżonek pozostający w separacji nie może zawrzeć nowego małżeństwa oraz że małżonkowie pozostający w separacji obowiązani są do wzajemnej pomocy, gdy przemawiają za tym względu słuszności (art. 61⁴ § 3 i 4). Zgodnie z poglądami doktryny, obowiązek wzajemnej pomocy nie ogranicza się do sfery materialnej i dotyczy również duchowej np. wsparcia moralnego w razie choroby.

Co istotne, małżonek pozostający w separacji, nie może wrócić do swojego nazwiska rodowego.

W orzeczeniu stwierdzającym separację sąd orzeka o winie małżonków w rozkładzie pożycia, jednakże sąd nie orzeka o winie, jeśli małżonkowie złożą zgodny wniosek w tym zakresie. Skutkuje to przyjęciem, że żaden z małżonków nie ponosi winy. Ponadto sąd orzeka o:

- władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków i kontaktach rodziców z dzieckiem oraz orzeka, w jakiej wysokości każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka;
- sposobie korzystania z tego mieszkania przez czas wspólnego w nim zamieszkiwania, gdy małżonkowie zajmują wspólne mieszkanie;
- podziale majątku wspólnego, jeśli jeden z małżonkówłoży wniosek w tym przedmiocie a przeprowadzenie tego podziału nie spowoduje nadmiernej zwłoki w postępowaniu.

Istotną kwestią odróżniającą separację od rozwodu jest możliwość zniesienia separacji i powrotu do małżeństwa. Aby znieść separację, konieczny jest zgodny wniosek stron. Zniesienie separacji skutkuje ustaniem jej skutków. Jednakże, sąd obowiązany jest orzec o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem małżonków.

Miejscowo właściwym jest sąd okręgowy, w którego okręgu małżonkowie mają wspólne zamieszkanie, a w braku takiej podstawy - sąd miejsca ich wspólnego pobytu. Jeżeli małżonkowie nie mają wspólnego miejsca zamieszkania ani pobytu, wniosek należy zgłosić w sądzie właściwym dla jednego z małżonków (art. 567¹ kodeksu postępowania cywilnego). Natomiast opłata od pozwu o separację wynosi 600 zł, natomiast w przypadku zgodnego wniosku stron, opłata wynosi 100 zł.